

BITSKEY ISTVÁN

DEBRECENI FESTETT PERGAMENKÖTÉSEK*(Elhangzott a Debreceni Déri Múzeum kiállításának megnyitóján,
2000. november 2.)*

„Nem bírok könyvet olvasni, ha nincs bekötve” – jelentette ki a neves francia református teológus és polihisztor, Josephus Scaligerus 1609-ben, amikor egy bekötetlen könyvet, *liber incompactus*-t tettek eléje. Igaz, hogy ez egy ellene szóló jezsuita vitairat volt, a kifogás azonban ezúttal kifejezetten a formának szólt, a református szerző könyvtárjegyzéke ugyanis külön feltünteti, hogy az ő polcaira valamennyi könyv szép kötésben került fel. Jellemző mozzanat ez a könyv külső megformálásának történetéből, azt illusztrálja, hogy spirituális és materiális értéket egyszerre jelentett a könyv a régi századok emberének. A gondolatokat őrző dokumentum a könyv alakjában testesül meg, ölt tárgyiasult formát, s így az iparművészi alkotó fantázia szabad érvényesülésének is teret ad. Régi felismerés ez, de jelentősége akkor nőtt meg, amikor Gutenberg találmánya nyomán egyre nagyobb számban mutatkozott igény esztétikus kivitelű fóliánsok birtoklására.

Az itáliai humanisták s az ő nyomukban a reformáció neves képviselői különösen nagy gondot fordítottak a szellemi kincs méltó külső megjelenítésére, az eszmék tárházait a művészet eszközeivel igyekeztek tartóssá s olykor egyenesen fényűzővé tételni. A dekoratív kötéstábla, a külső ornamentika mindig is összefüggést igyekezett teremteni szöveg és látvány, szerző és olvasó, nyomdász, kompaktor és könyvtulajdonos között. Tudjuk természetesen a könyvtörténetből, hogy a külcsín és a belbecs nem esett föltétlenül egybe, a régi könyveket tekintve azonban túlnyomórészt mégis összefüggés mutatkozik közöttük. Eleink azoknak a könyveknek a művészi bekötésére áldoztak nem csekély összegeket, amelyeknek tartalmát is nagyra becsülték, hosszú távra akarták biztosítani fennmaradásukat, s az értékelt tartalomnak kívántak méltó külsőt biztosítani. A reneszánsz és barokk kor gazdag bibliofil mecénásai olykor egész vagyont adtak az anyagi megformáltságukban is műkincset jelentő könyvekre, az egyházak is törekedtek legfontosabb szövegeik reprezentatív megjelenítésére, a városi polgárok pedig anyagi helyzetüktől függően követték

Franklin Jordenak

baristi kinnõutemel

Pithy M

2002. sept.